הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תעח תעט

תעח שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אַחַר אֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א א]אַחַר אֲפִיקוֹמָן (פ) (א) אֵין לֶאֱכֹל (ב) שׁוּם דָּבָר. הַגָּהּ: (ג) וְלֹא יֹאכְלֶנּוּ (ג) (ד) בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, (ה) דְּלֹא עָדִיף מֵאִלּוּ הִפְסִיק בְּשֵׁנָה דְּאָסוּר לֶאֱכֹל מִשּׁוּם דְּהָוֵי כִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת (טור): **ב** ב]מִי שֶׁיָּשַׁן (ו) בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה וְהֵקִיץ, (ז) אֵינוֹ חוֹזֵר לֶאֱכֹל. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁיָּשְׁנוּ מִקְצָתָן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, (ח) חוֹזְרִים וְאוֹכְלִים. נִרְדְּמוּ כֻּלָּם וְנֵעוֹרוּ, לֹא יֹאכְלוּ. (ט) * נִתְנַמְנְמוּ כֻּלָּם, יֹאכְלוּ. הַגָּהּ: וְכָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁיָּשְׁנוּ לְאַחַר שֶׁהִתְחִילוּ לֶאֱכֹל הָאֲפִיקוֹמָן, (י) אֲבָל שֵׁנָה (ג) קַלָּה לָזֶה (יא) לֹא הָוֵי הֶפְסֵק (טור ורבנו ירוחם (נתיב ה ח״ד)):

א מִשְׁנָה פְּסָחִים קי״ט (ע״ב), וּכְדִמְפָרֵשׁ לָהּ שָׁם בַּגְּמָרָא שְׁמוּאֵל וְרַ׳ יוֹחָנָן, וּכְלִשְׁנָא קַמָּא דְּרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל. **ב** מִשְׁנָה (קכ:) וּכְרַבִּי יוֹסֵי, וּכְפֵרוּשׁ רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ח׳ (הי״ד) דְּרַבִּי יוֹסֵי אַסְיָפָא קָאֵי, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן מַצָּה מַעֲבִדָא דְּרַבָּה שָׁם.

תעט בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל כּוֹס שְׁלִישִׁי. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א א]אַחַר כָּךְ (פ) (א) מוֹזְגִין לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי, (ב) וּמְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּבוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, (ג) וְשׁוֹתֶהוּ בַּהֲסֵבָּה, (ד) ב]וְלֹא יְבָרֵךְ אַחֲרָיו, (ה) * ג]וְלֹא יִשְׁתֶּה (ג) יַיִן בֵּינוֹ לְכוֹס רְבִיעִי. הַגָּהּ: (ו) מִיהוּ מִכּוֹס

א מִשְׁנָה פְּסָחִים קי״ז (ע״ב). **ב** צִיְּתָהִי לְעֵיל סִימָן תע״ג סָעִיף ב׳ (אות ה). **ג** מִשְׁנָה קי״ז (ע״ב).

בְּאֵר הַיטֵב

אַחַר הַלֵּל, יַחֲזֹר וְיֹאמַר הַלֵּל עַל הַכּוֹס. וְאִם לֹא נִזְכַּר עַד שֶׁשָּׁתָה כּוֹס הַשְּׁלִישִׁי, יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בֵּין שְׁלִישִׁי לְרְבִיעִי וְלֹא יַחֲזֹר וְיִשְׁתֶּה כּוֹס הַשְּׁלִישִׁי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) וְעַיֵּן חק יַעֲקֹב (סק״ז) וְטַ״ז (סק״ג). נָהֲגוּ לִשְׁבֹּר חֲתִיכָה בֵּינַיִם וְלִגְמֹר אוֹתָהּ, וְתוֹלִין אוֹתָהּ, וְאֵין בּוֹ חֲשַׁשׁ אִסּוּר מַה שֶּׁנּוֹקְבִין אוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב, כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן תס״ק סָעִיף קָטָן ד׳, עַיֵּן שָׁם:

א (פ) **אין לֶאֱכֹל.** וּבְדִיעֲבַד אִם אָכַל אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל אֲפִיקוֹמָן. וּמִדְּכָתַב הַמְחַבֵּר אֵין לֶאֱכֹל, מִשְׁמַע דִּלְשְׁתּוֹת שַׁפִּיר דָּמֵי, כְּמוֹ שֶׁשְּׁתִּין עוֹד הַשְּׁנֵי כּוֹסוֹת, רַק אַחַר הַכּוֹסוֹת אָסוּר לִשְׁתּוֹת דְּבָרִים הַמְשַׁכְּרִין דַּוְקָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן תפ״א (ס״א), וְכֵן מִשְׁמַע בַּשַּׁ״ז סִימָן תע״ט סָעִיף קָטָן ב׳, וְכֵן עִקַּר, דְּלֹא כַּמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) שֶׁכָּתַב בְּפִשְׁיטוּת וְכִמוֹ שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל כָּךְ אָסוּר לִשְׁתּוֹת, וְאֵין זֶה הַסְכָּמַת הַפּוֹסְקִים. חק יַעֲקֹב (סק״א): **(ג) בִּשְׁנֵי.** אֲפִלּוּ בְּחֶדֶר אֶחָד לֹא יֹאכְלֶנּוּ בִּשְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת. וְדַוְקָא בַּאֲפִיקוֹמָן שֶׁהוּא זֵכֶר לַאֲכִילַת פֶּסַח, אֲבָל שְׁאָר הַסְּעוּדָה מַתָּר לֶאֱכֹל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **ב** (ג) קַלָּה לָזֶה. אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הָאֲכִילָה אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א), דְּלֹא כַּמַּהֲרַי״ל (הל׳ סדר ההגדה):

א (פ) **מוֹזְגִין.** וְצָרִיךְ שְׁטִיפָה וַהֲדָחָה אִם אֵין הַכּוֹס נָקִי. עַיֵּן חק יַעֲקֹב (סק״א): **(ג) יַיִן.** הוּא הַדִּין שְׁאָר מַשְׁקִין דְּמִשְׁכְּרִין, אֲבָל מַשְׁקֶה שֶׁאֵינוֹ מְשַׁכֵּר מַתָּר לִשְׁתּוֹת.

בְּאוּר הֲלָכָה

ב * **נִתְנַמְנְמוּ כֻּלָּם יֹאכְלוּ.** עַיֵּן בְּחק יַעֲקֹב (סק״ג) שֶׁכָּתַב דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה, דְּדַוְקָא בְּנִתְנַמְנְמוּ מִקְצָתָם, וּבְנִרְדְּמוּ אֲפִלּוּ מִקְצָתָם אָסוּר, וְכָתַב שֶׁכֵּן עִקַּר. וְאָנוּ לֹא הָעֲתַקְנוּ דְּבָרָיו בְּמַשְׁנָה בְּרוּרָה מִשּׁוּם דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְקִלִּים בְּעִקַּר דִּין יְשָׁנוּ, וּלְדַעְתָּם לֹא נֶאֱמַר חוּמְרָא זוֹ רַק בְּפֶסַח וְלֹא בִּשְׁאָר תּוֹסָפוֹת שֶׁם בְּסוּגְיָא (קיט: ד״ה אמר), וְכֵן דַּעַת בַּעַל הַמָּאוֹר (כו: ד״ה כתב) וְהָרַ״ה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב הַמַּגִּיד (פ״ח הי״ד) בְּשֵׁמוֹ, וְכֵן דַּעַת מָהֳרַ״ם חֲלָאוָה (קכ. ד״ה ישנו), וְאִם כֵּן דַּי לָנוּ לְהַחְמִיר בְּנִרְדְּמוּ כֻּלָּם וְכִפְסַק הַמְחַבֵּר:

א * **וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן וְכוּ׳.** **עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ה) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן חֲמַר מְדִינָה. וְדַע, דְּמִסְתִּימַת לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה וְכָל הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּאֲפִלּוּ מְעַט לֹא יִשְׁתֶּה. אֲבָל כָּל זֶה לְפִי טַעַם הֵירוּשַׁלְמִי מִשּׁוּם שִׁכְרוּת לְהָכִי לֹא הִזְהִירוּ חֲכָמִים אֲפִלּוּ מְשֻׁהֶה חוּץ מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת, אֲבָל לְאִידָךְ טַעַם מִשּׁוּם דְּגִרְאָה כְּמוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת, אִם כֵּן אֲפִלּוּ שִׁיּוּר זֶה רַק בְּשׁוּתָה שִׁעוּר כּוֹס. וּמַה שֶּׁכָּתַב**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַכּוֹס שְׁלִישִׁי בְּטָעוּת, נֶחְשָׁב זֶה הַכּוֹס לְכוֹס שְׁלִישִׁי. וְאַף שָׁאם כֵּן הוּא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, שֶׁהַקִּדּוּם לָזֶה הַכּוֹס שֶׁל הַלַּיְלָה שֶׁהוּא רְאוּי לִהְיוֹת (מו) אַחֲרוֹן, אֵין הַפֶּדֶר מְעַכֵּב. וְדַע, דִּלְפִי מַה דְּנוֹהֲגִין בְּכָל הַשָּׁנָה לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בִּלְא כּוֹס, גַּם בָּזֶה יֹאכַל הָאֲפִיקוֹמָן בִּלְא כּוֹס:

א (א) **אין לֶאֱכֹל.** כְּדֵי (פ) שֶׁלֹּא יַעֲבֹר מִפִּיו טַעַם מַצָּה שֶׁל אֲפִיקוֹמָן שֶׁהוּא מִצְוָה, עַל יְדֵי טַעַם אוֹתוֹ מַאֲכָל. וּבְדִיעֲבַד אִם אָכַל אַחֲרָיו שׁוּם דָּבָר, (ג) יַחֲזֹר וְיֹאכַל כַּזַּיִת מַצָּה שְׁמוּרָה לְשֵׁם אֲפִיקוֹמָן: **(ב) שׁוּם דָּבָר.** וּלְעִנְיַן שְׁתִיָּה (ג) נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּמַשְׁקֶה הַמְשַׁכֵּר. וּלְכַתְּחִלָּה נָכוֹן לְזַהֵר מִכָּל מַשְׁקֶה חוּץ מִמַּיִם וּכְהַאי גַּוְנָא, כְּמוֹ שְׁמַבְאָר לְקַמָּן בְּסִימָן תפ״א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן א׳: **(ג) וְלֹא יֹאכְלֶנּוּ.** לְהָאֲפִיקוֹמָן, אֲבָל שְׁאָר הַסְּעוּדָה לַיְלָה זֶה: **(ד) בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת.** וְהוּא הַדִּין בְּחֶדֶר אֶחָד מִקְצָתוֹ בְּשֻׁלְחָן זֶה וּמִקְצָתוֹ בְּשֻׁלְחָן אַחֵר, דְּהָוֵי כִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת. וְהַטַּעַם, שֶׁאֲפִיקוֹמָן זָכוֹר לַפֶּסַח, וּפֶסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מו) 'בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל': **(ה) דְּלֹא עָדִיף.** מֵבִיא רְאָיָה שֶׁגַּם בְּמַצָּה מַחְמִירִין בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת כְּמוֹ בְּפֶסַח: **ב (ו) בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה.** עַיֵּן בִּדְבָרֵי הָרַמ״א בַּהַגָּהּ: **(ז) אֵינוֹ חוֹזֵר לֶאֱכֹל.** דְּהַשְׁנָה חֲשׁוּבָה הֶפְסֵק, וַעֲשָׂאוּהוּ רַבָּנָן כְּאוֹכֵל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: **(ח) חוֹזְרִים וְאוֹכְלִים.** דְּכֵיוָן שֶׁיָּתֵר בְּנֵי הַחֲבוּרָה הָיוּ נַעוֹרִים, לֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק אֲפִלּוּ לְגַבֵּי הַיְשֵׁנִים: **(ט) נִתְנַמְנְמוּ.** הַיְינוּ שֶׁלֹּא נִשְׁקַע בְּשֵׁנָה כְּלַל הָאי, וְאִם שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ הֵיכָן הִנִּיחַ כֹּחַ זֶה, וּכְשֶׁמַּזְכִּירִין לוֹ הִנִּיחַ פְּלוֹנִי נִזְכָּר וְאוֹמֵר הֵן אוֹ לָאו, זֶהוּ קְרוּי מִתְנַמְנֵם: **(י) אֲבָל שֵׁנָה קַלָּה לָזֶה.** דְּהַיְינוּ בְּתוֹךְ הָאֲכִילָה: **(יא) לֹא הָוֵי וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּלֹא חִיְּישִׁינַן לְהֶפְסֵק זוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹךְ הָאֲפִיקוֹמָן. וּלְעִנְיַן אִם צָרִיךְ לָבָרֵךְ 'הַמּוֹצִיא' עוֹד הַפַּעַם מִשּׁוּם הַשָּׁנָה, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קע״ח סָעִיף ז׳ וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק מח):

א (א) מוֹזְגִין לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי. וְצָרִיךְ הֲדָחָה (פ) וּשְׁטִיפָה אִם אֵינוֹ נָקִי, וְאַף מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בְּכָל הַשָּׁנָה לִרְאוֹת אִם הוּא נָקִי, מִכָּל מָקוֹם בְּזֶה הַלַּיְלָה יְזַהֵר מִשּׁוּם הִדּוּר מִצְוָה: **(ב) וּמְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.** אֲפִלּוּ אִם מְבָרֵךְ בְּיחִידִי. וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר בְּעָלְמָא דִּבְרָכַת הַמָּזוֹן אֵינָהּ טְעוּנָה כּוֹס, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לִשְׁתּוֹת אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת בְּלֵילָה זוֹ, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה בְּכָל כּוֹס וְכוֹס, לְהָכֵי סוֹמְכִין כּוֹס שְׁלִישִׁי לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן וַנְמָרָא [קיז:]: **(ג) וְשׁוֹתֶהוּ בַּהֲסֵבָּה.** וְאִם שָׁתָה בִּלְא הֲסֵבָּה יֵשׁ לְעֵיל בְּסִימָן תע״ב סָעִיף ז׳ וּבַהַגָּהּ: **(ד) וְלֹא יְבָרֵךְ אַחֲרָיו.** אֲפִלּוּ שָׁתָה כָּל הָרְבִיעִית, דְּסוֹמֵךְ עַל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁמְּבָרֵךְ עַל כּוֹס רְבִיעִי: **(ה) וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן.** שָׁמָּא (ג) יִשְׁתַּכֵּר וְיִישַׁן וְלֹא יִגְמֹר אֶת הַהַלֵּל. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ הַטַּעַם, (ג) מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּמוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּלָאו דַּוְקָא יַיִן, הוּא הַדִּין שְׁאָר מַשְׁקִין הַמְשַׁכְּרִין, מִיהוּ אִם אֵינוֹ מְשַׁכֵּר מַתָּר, וְהוּא שֶׁלֹּא הָיָה חָמֵר מְדִינָה, (ד) דְּאִם הָיָה חָמֵר מְדִינָה, יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלֶחֹשׁ לַטַּעַם הַשֵּׁנִי דְּנִרְאֶה כְּמוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת: **(ו) מִיהוּ מִכּוֹס שְׁלִישִׁי וְכוּ׳.** דְּלִטְעָמָא קַמָּא מִשּׁוּם שִׁכְרוּת, (ה) בְּוַדַּאי לֹא שַׁיָּךְ שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ שׁוֹתֶה יוֹתֵר מִכּוֹס רְבִיעִי וְכוּ׳ וְלִטְעָמָא קַמָּא שַׁיָּךְ שִׁכְרוּת, וְלָכֵן אֵין לְחוּשׁ לְכָךְ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מו) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומש״כ רבינו ואדוני) בְּשֵׁם הָרא״ש (שם), וְהוּבָא בְּחק יַעֲקֹב (סק״ו):

א (פ) רַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ט) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים: **(ב)** אֲלִיָּה רַבָּה (סי׳ תעז סק״ג). עַיֵּן שָׁם שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן דְּלֹא כְּחק יַעֲקֹב (שם סק״ה): **(ג)** עַיֵּן רי״ף (כז. ובַּעַל הַמָּאוֹר (כו: ד״ה כתב) וּמָהֳרַ״ם חֲלָאוָה (קיח. ד״ה דתנו רבנן) [וּבְ]סִימָן תפ״א. וּלְפָלָא עַל הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) שֶׁכָּתַב דְּמָהֳרִי״ף לֹא מוֹכַח רַק דְּאָסוּר בְּתַר אַרְבַּע כּוֹסוֹת, וְהַמְעַיֵּן שָׁם יִרְאֶה דְּאֵינוֹ כֵּן:

א (פ) רַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ט) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. **(ב)** עַיֵּן שָׁם (סי׳ תעז סק״ג). **(ג)** רַשְׁבַּ״ם (קח. ד״ה בין) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים: **(ד)** בְּגִדֵּי יָשַׁע בְּסִימָן תע״ג (ס״ג). (אַךְ מוּכָח מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תע״ב סָעִיף קָטָן ז׳ דְּאִם הָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בִּרְכַּת הַיַּיִן לִפְטֹר שְׁאָר מִינֵי מַשְׁקִים, אִם כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, זֶה לֹא אָמְרִינַן דְּמִיחֲזֵי כְּמוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת), וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״ז שָׁם (סס״ו), וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּרֵי חָדָשׁ בְּסִימָן תפ״א (ס״א) דְּכַחֲמַר מְדִינָה יֵשׁ לְחוּשׁ מִשּׁוּם מוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת: **(ה)** הַגְּרַ״א:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (ס״א) כתב שאחר אכילת אפיקומן מותר לאכול מצה שמורה משעת קצירה או משעת לישה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah